

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΓΑΡΥΤΗΣ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1948

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΟΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Πάντα θεία και ανθρώπινα πάντα.
Ἰπποκράτης

Νέο πάλι ζήτημα προσπαθοῦν νὰ προκαλέσουν οἱ ἴδιοι πάντα ἄνθρωποι: τὴν καταδίκη κάθε μεταφραστικῆς καὶ ἐκλαϊκευτικῆς ἐργασίας γύρω ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο. Πρὶν ὅμως ἀποτολήσουν καὶ αὐτὴ τὴν κακὴ πράξη, — ἀσυγχώρητη σ' αὐτὴ τὴν κρίσιμη ὥρα τοῦ Ἔθνους, — ἄς ἀκούσουν τὴ φωνὴ ἑνὸς μεγάλου Ἑλληνα, τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ. Τὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ, τόσο ἐπίκαιρο καὶ τόσο διδακτικό, μᾶς τὸ ἀνακοίνωσε ὁ κ. Γ. Κ. Κατσιμπαλης.

Ἡ ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ.

Α'.

Τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Ὁ ἰδιαίτερος τόνος τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, μεταξὺ τῆς ψιλῆς ἀπαγγελίας καὶ τοῦ ψαλμοῦ, ἢ ἀκρόασις αὐτοῦ εἰς ἣν γλῶσσαν παρεδόθη πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ αἰώνων, ἐν τῇ λαμπρότητι καὶ τῇ ἐπιβολῇ τῆς θείας λειτουργίας, γεννῶσιν ἐντὸς τῶν καρδιῶν, τῶν προδιατεθειμένων πρὸς τοῦτο ἀπὸ κληρονομίας, ἀπὸ γεννήσεως καὶ ἀπὸ ἀνατροφῆς, τὴν μεγάλην θρησκευτικὴν συγκίνησιν. Πρὸς τοῦτο δὲν εἶνε ἀνάγκη τῆς παρεμβάσεως τοῦ Λόγου. Ἡ συγκίνησις τοῦ θεοσεβοῦς, καθ' ἣν ὥραν ἀκροᾶται τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, δὲν σχετίζεται καὶ πολὺ πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀντίληψιν τῶν ρημάτων Ἐκείνου. Παιδικότης τις κατέρχεται τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ εὐπαιδευτοῦ καὶ τοῦ σοφοῦ· διατελεῖ οὗτος ὑπὸ τὴν γοητείαν τῆς ἱερᾶς παραδόσεως· ὑψίσταται παθητικῶς τὴν ἐπήρειαν τοῦ τόπου· αἰσθάνεται καὶ προσεύχεται· οὐδ' αὐτὸς ζητεῖ νὰ σχολιάσῃ, νὰ ἐξηγήσῃ, καὶ σαφῶς νὰ ἀντιληφθῇ. Αἱ φράσεις τοῦ Εὐαγγελίου φθάνουσιν εἰς τὰ ὦτά του ὡς φθόγγοι γνωρίμου μουσικῆς, τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἀπὸ διδασκαλίας ἢ ἐξ αὐτομάτου, δέχεται μὲ συντριβὴν καὶ μὲ κατάνυξιν, ἀσχέτως τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτῶν· τοῦ ἀρκεῖ τὸ σημεῖον, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· «τὰ ἄρρητα ρήματα, κατὰ Παῦλον, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.» Ὁ κατὰ τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας περισπῶν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν λογικὴν ἀντίληψιν τοῦ Εὐαγγελίου ἴσως εἶνέ τι περισσότερον, ἴσως τι ὀλιγώτερον τοῦ χριστι-

ανοῦ, τοῦ ἀπλῶς καὶ ἐγκαρδίως τοιούτου· ἀλλ' ὅμως ἡ ψυχὴ αὐτοῦ δὲν ἀναπτέρονται μέχρι τῶν ἀπλῶν ἀνοθεύτων θρησκευτικῶν συγκινήσεων, ἢ παραμένει ἔξω αὐτῶν ἐν ὑπερόχῳ σφαίρᾳ γαλήνης.

Ἰσχυρότερον ἢ ἐπὶ τοῦ εὐπαιδευτοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ σοφοῦ ἢ γλῶσσα τοῦ Εὐαγγελίου ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀσόφου καὶ τοῦ ἀγραμμάτου, ὡς γλῶσσα Σφιγγός τινος ἀοράτου, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἄμετρον ἀγαθότητα, τὴν φοβερὰν δικαιοσύνην καὶ τὴν παντοδυναμίαν πιστεύει, μὴ γνωρίζων πῶς, μὴ ἐνθυμούμενος ἀπὸ πότε. Ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἱερέως αἱ φράσεις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ πλήττουσι τὰς ἀκοάς του, ὡς πλήττει τὴν δσφρησίαν τοῦ ὀλίβανος, καὶ τὴν δρασιν αὐτοῦ ἢ καιομένην πρὸ τῆς θείας εἰκόνας λαμπάς, συγκεχυμένη τις ἀπόλαυσις ἱεροῦ φόβου καὶ λατρείας, ἐξ ὧν τούτων, ἀνερμήνευτος, ἀλόγιστος, μυστηριώδης, κατέχει τὰς αἰσθήσεις του, ἀνακυκᾷ τὴν καρδίαν, οὐδόλως, ἢ ἐλάχιστα ἀπασχολεῖ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ· κατάστασις ἐνθυμίζουσα τὸν περίφημον στίχον τοῦ ποιητοῦ Βωδελαίρ περί τῆς μυστηριώδους μεταξὺ τῶν ἐπικοινωνίας τῶν ἀρωμάτων, τῶν χρωμάτων καὶ τῶν ἤχων. Ὑπὸ τὸ κράτος τοιαύτης ψυχικῆς καταστάσεως, πρωτογενῶς θρησκολήπτου, πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἐρμηνείαν καὶ μετάφρασιν ὁποιανδήποτε τῶν Εὐαγγελικῶν λόγων ἀποβαίνει ὀχληρὰ τις καὶ περιττὴ φροντίς. Μάλιστα δὲ ὁ ἄσοφος καὶ ὁ ἀγγράμματος οὐδὲ πρὸς τὴν καλαισθητικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀξίαν τοῦ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἀναγινωσκομένου Εὐαγγελίου σχετίζει, συνηθέστατα, τὴν ἔντασιν τῆς συγκινήσεώς του· ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἀπαγγέλλεται τοῦτο, εἴτε διὰ λαμπρῶς ἡρμοσμένης φωνῆς, εἴτε διὰ παρατόνου καὶ κατασχιζού-

* Ἐφημερὶς «Ἀκρόπολις» 9 καὶ 16 Ὀκτωβ. 1899.

σης τὴν ἀκοὴν ρινοφωνίας, ὁ εὐσεβέστατος Χριστιανός, ὅστις ἦλθεν ἐκεῖ μετὰ φόβου Θεοῦ, διὰ νὰ ἐνωτισθῇ τὰ ρήματα τοῦ Θεοῦ, προδιατεθειμένος, παιδιόθεν καὶ πατρόθεν, εἰς τὴν τοιαύτην συγκίνησιν, δὲν ἐνοχλεῖται τὸ παράπαν ἐκ τῶν ἐλλείψεων καὶ τῶν ἀσχημιῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραστάσεως ταύτης· ἀκροᾶται τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἢ κατὰ Ἰωάννην, ἀκαταλήπτου δι' αὐτόν, καὶ κακῶς ἀναγινωσκομένου Εὐαγγελίου, μεθ' ὅσης εὐλαβείας ἀσπάζεται τὰς ἀγιογραφίας τῶν ναῶν, χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴν τερατώδη πολλακίς ἀπειροκαλίαν ἐκείνων· καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅσον καὶ ἀπλοϊκός καὶ ἂν εἶνε, δὲν στερεῖται στοιχειώδους καλαισθησίας· ἀλλὰ τὰς καλαισθητικὰς του γνώμας φροντίζει νὰ τὰς ἐφαρμόζῃ εἰς τὰ λαϊκὰ καὶ τὰ ἐγκόσμια μόνον μελωδήματα ἢ εἰκονογραφήματα· πᾶσαν τοιαύτην γνώμην ἀποθέτει ἔξω τῆς θύρας τοῦ ναοῦ, ὡς τὰ ὑποδήματά του ὁ εἰσερχόμενος εἰς τουρκικὸν τέμενος.

Ἐπὶ τὴν ἐποψὴν ταύτην, τὸ Εὐαγγέλιον παρουσιάζεται ὡς τὸ θεόπνευστον καὶ ἀπαρασάλευτον λειτουργικὸν βιβλίον, τὸ ἀνερμήνευτον, καὶ ἀμετάφραστον, καὶ ἀμετάβλητον μεταξὺ τῶν βαθμηδόν καὶ ἀπαύστως ἐπιτελουμένων γύρω του μεταβολῶν καὶ τῶν μᾶλλον δυσκινήτων, μεταξὺ τῶν ἐπιλύσεων καὶ τῶν μᾶλλον δυσεξηγητῶν.

Ζῆ καὶ αὐτὸ τὴν ζωὴν τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀπὸ δεκαοκτῶ αἰῶνων λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θαβώρ καὶ ἀπὸ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἀπὸ τῶν ἐρήμων καὶ ἀπὸ τῶν λιμνῶν τῆς Γαλιλαίας, διὰ τῶν ἀποστόλων του. Οἱ γλωσσολόγοι παρατηροῦσιν ὅτι λέξεις τινὲς ὑπὸ τῆς θρησκείας καθιερωμέναι καὶ διὰ τοῦτο περιστοιχούμεναι ὑπὸ σεβασμοῦ, διασχίζουσι τοὺς αἰῶνας ἀναλλοίωτοι, ὡς νὰ μὴ τὰς ἐγγίζουσι οἱ νόμοι, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ὁποίων μεταμορφοῦται γύρω των ἡ γλῶσσα. Αἱ ἐξαιρετικαὶ αὗται συνθήκαι αἱ παρατηρούμεναι ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν κρατοῦσι, κατὰ μείζονα λόγον, ἐπὶ τῶν ἰδίων θεῶν, καὶ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων ἐκείνων. Νὰ φαντασθῇ τις ὅτι δύναται τὸ Εὐαγγέλιον νὰ ἀκούεται ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς γλῶσσαν ἄλλην ἢ ἐκείνην εἰς ἣν πρὸς ἡμᾶς ἀρχῆθεν παρεδόθη, ἴσον, ἐκ πρώτης ὄψεως, πρὸς ταπεινώσιν αὐτοῦ καὶ πρὸς βεβήλωσιν. Φαίνεται τὸ αὐτὸ ὡς νὰ θέλῃ νὰ ἀποπλύνῃ τις τὰς φασματώδεις σκιάς τὰς ὁποίας ἐπέθηκάν οἱ αἰῶνες ἐπὶ ἀρχαίας ζωγραφίας, ἢ ὡς νὰ θέλῃ νὰ βάψῃ διὰ νέων χρωμάτων τὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἐξίτηλα καταστάντα, μὲ κίνδυνον, εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὸν ἀρχέτυπον χρωματισμὸν καὶ αὐτὴν τὴν διὰ τῶν αἰῶνων κτηθεῖσαν σεπτὴν ἀμαυρότητα τῆς εἰκόνας, πᾶν δ,τι ἐν τῷ συνόλω, ἀποτελεῖ τὸ κάλλος καὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνης. Πᾶσα τοιαύτη μεταβολὴ θὰ ἦτο ὡς κτύπημα κατὰ τῆς Παραδόσεως. Καὶ ἡ προσκόλλησις εἰς τὴν Παράδοσιν ἀποτελεῖ τὸ Α καὶ τὸ

Ω τῆς ἀρχῆς πάσης Ἐκκλησίας, ἔστω αὕτη Ἑλληνική, Ρωμαϊκή, Ἀγγλικανική, εἴ τι ἀνάλογον, ἐξ ὅσον διαφόρου πηγῆς καὶ ἂν ἀντλή τὴν παράδοσιν ἐκάστη τῶν Ἐκκλησιῶν.

***

Ἄλλ' ὅμως καὶ ἡ παράδοσις δὲν εἶνέ τι ἀπαρασάλευτον ὅλως καὶ ἀμετάτρεπτον. Καὶ ἡ παράδοσις χρήζει ἀνακαινίσεως, καὶ ἡ παράδοσις ἀναπτύσσεται· διότι ἄλλως ἢ πέραν προδιαγεγραμμένων τινῶν ὁρίων προσκόλλησις εἰς τὰ παραδεδομένα θὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς θάνατον καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν μεγάλων κοινωνικῶν δυνάμεων, ὡς ἡ Ἐκκλησία τῶν ἀρυομένων τὸ κράτος αὐτῶν, ὡς ἐκ πηγῆς ὑπερκοσμίας, καὶ ἐργαζομένων πρὸς στερέωσιν τοῦ οἰκοδομήματος αὐτῶν ἐπὶ αἰῶνας αἰῶνων. Καὶ ἡ λανθάνουσα ὑπὸ τὴν φαινομενικὴν ἀκίνησιν καὶ ἀδιάλλακτον συντηρητικότητά συνδιαλλακτικὴ τάσις καὶ πολιτικὴ οὕτως εἰπεῖν δεξιότης Ἐκκλησιῶν τινῶν ἐξηγεῖ, πιθανώτατα, τὴν διάρκειαν τῆς ζωτικότητος αὐτῶν, ὡς εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ πηγὴ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας λαῶν τινῶν δέον νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἐπίσημον Ἐκκλησίαν τῶν λαῶν τούτων.

Καὶ καθὼς ἡ παράδοσις δὲν εἶνέ τι ἀπαρασάλευτον ὅλως καὶ ἀμετάτρεπτον, οὕτω οὐδέ πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς πληροῦσα τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς θρησκευτικῆς πίστεως ἢ μυστικῆς κατάνυξις τῶν εὐσεβῶν, ἐντὸς τῶν ναῶν, ἐν τῇ ἀκροάσει τοῦ Εὐαγγελίου, κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λειτουργίας.

Ὅσον αἰσθηματικώτερον, ὅσον ἀσυνειδητότερον ἐνεργεῖ ἡ πίστις, τοιαύτη ἐπενέργεια δυνατόν νὰ μαρτυρῇ περὶ τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς βαρύτητος ἐκείνης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ τῆς στερρότητος, καὶ τῆς ἰκανότητος τῆς πίστεως ταύτης, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς γνώμων βίου διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὡς πρακτικῆς ἐνεργείας οὕτως εἰπεῖν παράγων, ὡς δύναμις, διατηρουμένη ἐν ὄλη αὐτῆς τῇ ἀκμῇ, καὶ συνοδεύουσα τὴν ψυχὴν καὶ ἔξω τοῦ νοῦ, καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἐκ τοῦ λιβάνου ἀτμῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ ἡμεροφάντου ὄνειρου τῆς θείας λατρείας. Ὁ Γλάδστων, καὶ θεολόγος οὗτος μέγας μεταξὺ τῶν ποικίλων μεγαλείων αὐτοῦ, κατακρίνει εἰς τινὰ τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ὅσους πιστεύουν μὲν εἰς Χριστόν, καὶ ἀκολουθοῦσι τὴν διδασκαλίαν του, ἀλλὰ δὲν πραγματοποιοῦσι ταύτην ἐν τῷ ἠθικῷ βίῳ.

Ἄν ἡ παρατήρησις τοῦ Γλάδστωνος ἀποβλέπει εἰς τὸν ἀγγλικὸν λαόν, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἡ θρησκεία εἶνέ τι ζωντανότερον καὶ ἐνταύτῳ εἶνέ τι πνευματικώτερον τῆς θρησκείας ἄλλων λαῶν, πόσο καταλληλότερον τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ δι' ἡμᾶς, οἵτινες καὶ ὅταν ἔτι δὲν διακείμεθα ἀδιαφόρως ὅλως πρὸς τὸν κόσμον τοῦ Ἀοράτου καὶ ὅταν δὲν αἰσθανώμεθα τὴν ἀνάγκην τῆς

μετ' εκείνου επικοινωνίας, (δέν θέλω νά ἐξετάσω ἐνταῦθα ἂν ἡ ἀδιαφορία αὕτη καὶ ἡ ἀναισθησία ἀποτελοῦσι θανάσιμα ἁμαρτήματα ἢ εἶνε μόνον ἀπλᾶ διακριτικὰ γνωρίσματα) οἵτινες καὶ ὅταν ἀκόμη πιστεύωμεν, σπανιώτατα, ἂν μὴ οὐδόλως, ρυθμίζομεν τὸν βίον ἡμῶν ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν πίστιν, πάντως δὲ τὴν θρησκείαν ἀντιλαμβανόμεθα ὡς ἐκπλήρωσιν μᾶλλον ὠρισμένων τινῶν τύπων, ὡς κάτι τι ξεχωρισμένον ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἄλλοτε μὲν ἐξαρτώμενον ὑπὲρ τὸ δέον ἀπὸ τὴν αὐθεντίαν καὶ τὰ κελεύσματα τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας, ἄλλοτε δὲ ὑπὲρ τὸ δέον σχετιζόμενον πρὸς τὰς συγκινήσεις τῶν αἰσθήσεων, πρὸς τὸ τυφλὸν καὶ πρὸς τὸ ἀπράγμον αἶσθημα, πρὸς τὰς προλήψεις καὶ τὰς δεισιδαιμονίας, ἢ ὡς τὸ προσκύνημα ἐκεῖνο τοῦ Θεοῦ, τὸ διδασκόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» προσκύνημα.

• Ἐλλειψὶς πνεύματος καὶ ἀνεπάρκεια ἀληθείας χαρακτηρίζουσι τὴν κατέχουσαν σοφούς καὶ ἀσόφους ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εὐαγγελίου θρησκευτικὴν κατάνυξιν, τὴν ὁποίαν ἐμνημονεύσαμεν, ἀρχόμενοι τοῦ ἄρθρου τούτου, ἵνα αὕτη ἀρθῇ εἰς ἰδεῶδες τι ἀρτίας θρησκευτικότητος. Ἡ κατάνυξις αὕτη ἐξαρτᾶται ὑπὲρ τὸ δέον ἐκ τοῦ πυρετώδους καὶ τοῦ σφοδροῦ, ἀλλὰ καὶ τυφλοῦ καὶ τρέμοντος καὶ εὐμεταβόλου καὶ εὐκόλως διαλείποντος αἰσθήματος· στερεῖται τοῦ ἔρματος τῆς Σ υ ν ε ἰ δ ῆ σ ε ω ς. Καὶ τοῦτο εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν καὶ τὸ αἶσθημα καθίσταται οὕτως εἰπεῖν διανοητικώτερον, καθ' ἣν ἡ, ἡμέρα τῆ ἡμέρα, καὶ βαθύτερον εἰσχωροῦσα διανόησις γεννᾷ νέα αἰσθήματα ἐντελεστέρως τρόπον τινὰ φύσεως. «Ἀπὸ ἀντανεκλαστικῆς ἐνεργείας, ὡς ἦτο ἐν ἀρχῇ τὸ αἶσθημα, λέγει εἰς τῶν ἐπιση-

μοτάτων ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν φιλοσόφων, ὁ γάλλος Guyau, τοῦτο συνεχίζει νῦν κατ' ἀνάγκην πᾶσαν σοβαρὰν σκέψιν· τείνει νά συγχωνευθῇ μετὰ τῆς διανοήσεως· εἶναι αὕτη ἡ διάνοια, ἐξ ἄλλης ὄψεως. Ἡ εὐαισθησία μας γίνεται ἐπὶ μᾶλλον διανοητική».

Τὸ ἀσυνείδητον αἶσθημα δέν ἀρκεῖ καὶ μόνον· ὑπάρχει ἀνώτερον τι ἰδεῶδες αἰσθήματος· καὶ οἱ ἔχοντες τὴν συνείδησιν αὐτοῦ λογικώτατον εἶνε νά ζητῶσι τὴν ἐπέκτασιν τοῦ φωτός ἐκεῖνου ἐπὶ τῶν σπουδαιοτάτων τοῦ βίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναγκαίως πρωτεύει ἡ πίστις.

Τί δὲ νά εἰπῶμεν ὁσάκις οὐδὲ τὸ ἀτελέστερον τοῦτο εἶδος τοῦ αἰσθήματος βλέπομεν ἐξακολουθοῦν νά κρατῇ μετὰ τῶν τάξεων τῶν λεγομένων χριστιανῶν; Ὁ φοβερός σκόπελος, καθ' οὗ προσκρούει ἡ θεία λατρεία, εἶνε ἡ διὰ τοῦ χρόνου βαθμιαία ἀποξήρανσις καὶ ἀποσκελέτωσις τῶν δογμάτων καὶ τῶν συμβόλων αὐτῆς εἰς τύπους καὶ κανόνες ἀψύχους, ἢ παραμονὴ τοῦ γράμματος ἀνευ τοῦ πνεύματος καὶ ἡ ἀπήχησις τοῦ Εὐαγγελίου μέχρι τῶν ἀνθρωπίνων ὠτων, καὶ τῶν ἀπλῶν καὶ τῶν σοφῶν, ὅχι ὡς γνωρίμου τινός μουσικῆς, γεννώσης τὴν συντριβὴν καὶ τὴν κατάνυξιν, ἀλλ' ὡς ὑποχρέωσεως πρὸς ἀκρόασιν ρημάτων καὶ ἤχων ξένων, ἐπιβαλλομένης ἐκ λόγων κοινωνικῆς εὐπρεπείας. Τότε ὁ ναὸς καὶ ὅταν δέν μεταβάλλεται εἰς οἶκον ἐμπορίου, ἐκπίπτει εἰς εἶδος τι λέσχης.

Θεολόγος τις εἶπε: Χριστιανὸς δέν εἶνε ὁ ἀρκοῦμενος εἰς τὴν ὁμολογίαν ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπετέθη ἐν ταῖς Γραφαῖς. Χριστιανὸς εἶνε ὁ δυνάμενος ὡσαύτως νά λέγῃ: «Γνωρίζω κάτι ἡμῖν τυφλός, καὶ τώρα βλέπω!»

(Στὸ ἐρχόμενο τεῦχος τὸ β' μέρος)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΓΟΡ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στὸ γασεμὶ ψιθύρισεν
ἢ στάλα τῆς βροχῆς:
— Κλεῖσε με στὴν καρδούλα σου
παντοτεινά, χρυσό μου!
Κι' ἐκεῖνο ἀναστενάζοντας
σωριάστη κατὰ γῆς
Κι' εἶπεν — Ἀλλοίμονό μου!

Μεταφρ. Ν. Γ. ΛΕΛΗΣ